

EKOTURİZM SEKTÖRÜNDE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN DÜZCE İLİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Emine KURTAY^{1*}

¹Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Ekoturizm Bölümü, Düzce.

Öz

Doğayla iç içe yaşayan yerel halk için ekonomik gelir kapısı olan ekoturizm faaliyetleri Düzce ili gibi bakir doğal güzelliklerin, ormanlık alanların, milli parkların mevcut olduğu kesimlerde gerçekleştirilmektedir. İstanbul ve Ankara gibi iki metropol şehir arasında kalan Düzce turizm açısından avantajlı bir bölgedir. Bölge halkı özellikle yüksek kesimlerdeki doğal alanlarını hem il ve ilçe halkının ekonomisi hem de ülke ekonomisi açısından değerlendirmektedir. Ekoturizmin yapıldığı alanlarda köy evleri, bungalov evler, çadır kamp alanları bölgeye gelen turistler için konaklama imkânı sağlamaktadır. Turizm faaliyetlerinin yanı sıra köy kahvaltısı, yöresel lezzetler, yöresel ürünlerin satışı da tanıtım için bir fırsat sunmaktadır. Bu çalışma ile Düzce ilindeki ekoturizm alanlarında kadın girişimcilerin rolü; bölgedeki kadınların ekoturizme katılma oranları belirlenerek, kadın girişimci adaylarının sahip oldukları tarla ya da alanları kullanarak ticari faaliyetlerini gerçekleştirmeleri açısından değerlendirilerek ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler : Ekoturizm, Düzce, Girişimcilik, Kadın Emeği, Kırsal Kalkınma

EVALUATION OF WOMEN'S ENTREPRENEURSHIP IN THE ECOTOURISM SECTOR THROUGH THE PRACTICAL EXAMPLES IN DUZCE PROVINCE

Abstract

Ecotourism activities, which are an economic income source for the local people living together with nature, are carried out in areas such as Düzce province where there are untouched natural beauties, forest areas and national parks. Located between the two metropolitan cities as Istanbul and Ankara, Düzce is an advantageous region in terms of tourism. The people of the region evaluate their natural areas, especially the highlands, in terms of local and district economy as well as the national economy. Village houses, bungalow houses, tent camping areas provide accommodation for tourists coming to the region. In addition to tourism activities, village breakfasts, local delicacies and local product sales provide an opportunity for promoting the region. With this study, the role of women entrepreneurs in the ecotourism sector in Düzce and the participation rate of women in ecotourism in the region will be determined and evaluated in terms of female entrepreneur candidates performing their commercial activities using the fields and spaces they own.

Keywords: Ecotourism, Düzce, Entrepreneurship, Women's Labor, Rural Development

*Sorumlu Yazar Corresponding Author | Emine KURTAY, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Disiplinlerarası Ekoturizm Anabilim Dalı, Düzce, e_kurtay@hotmail.com. ORCID : 0000-0003-3755-7999

Geliş Received 17.11.2021 | Kabul Accepted 06.12.2021 | Basım Published 31.12.2021

ISSN 2687-2358 | ARAŞTIRMA MAKALESİ (Research Article) | DOI 10.53784/peyzaj.1025166

1. Giriş

İrlandalı ekonomist Richard Cantillon girişimciyi kar elde etmek amacıyla işi organize eden ve işin riskini üstlenen kişi olarak tanımlamıştır (Öztürk, 2016). Üretim ya da hizmet sektöründe faaliyet gösteren risk alarak planlarını hayata geçirerek bu faaliyetlerin yerine getirilmesine girişimcilik denir.

Ticari bir faaliyet olan girişimcilik insanlığın varoluşundan günümüze varlığını devam ettirmektedir. Özellikle 19. yüzyılda Osmanlı devletinde lonca sisteminin hayata geçirilmesi, sanayi mekteplerinin açılması, Ticaret ve Ziraat Meclisi'nin oluşturulması ve sanayi odalarının kurulması girişimcilik faaliyetlerinin de göstergesi konumundadır. Günümüze değin özellikle teknoloji ve ihtiyaçların değişmesiyle birlikte girişimcilik daha da yaygınlaşmaya başlamıştır. 20. yüzyılda ülkemizde KOSGEB'in (Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı) kurulmasıyla hibe ve desteklerin artması girişim faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır.

Doğaya dayalı turizm olarak tanımlanan ekoturizm günümüzde şehirlerde sürdürülebilir kalkınma araçları arasında yer almaktadır. Ceballas-Lascurian 1987'de ekoturizm kavramını; minimum düzeyde insan faktörünün olduğu alanlarda doğal çevre, yaban hayvanları ve bitki örtüsüyle birlikte kültürel kaynak değerlerine duyulan ilgiyle gerçekleştirilen özel bir çalışma, seyahat olarak tanımlamıştır (Meydan, 2020). Düzce, İstanbul ve Ankara illerine yakın olması, ulaşım ağlarına yakınlığı, doğal zenginlikleri, bitki örtüsü ile ekoturizm açısından önemli yerlerden biridir. Özellikle çevre illerin gününbirlik ya da hafta sonu gezileri için tercih ettiği turizm alanları arasındadır. Kentte ekoturizm türlerinden Kardüz, Kızık, Pürenli yaylası vb. alanlarda yayla turizmi; Cumayeri-Dokuzdeğirmen köyü yanından geçen Büyük Melen nehrinde rafting turizmi; bisiklet turizmi; ilin

toplamında 330 km uzunluğunda doğa yürüyüşü; Akçakoca ilçesinde Kalkın köyü sahiline yaklaşık 1,8 deniz mili açıkta 29 m derinlikte denize batırılmış durumda olan C47 tipi nakliye uçağı ile su altı dalış turizmi; Sarıkaya, Fakıllı, Aksu ve Gökçeadağ mağaraları ile mağara turizmi; bölgesel yapısının uygunluğu ile karavan turizmi yapılmaktadır. İnsanların boş zamanlarını değerlendirecekleri çeşitli rekreasyon alanları da yer almaktadır. Bu alanlarda dağ ve doğa yürüyüşü, dağcılık, yüzme, güneşlenme, bisiklete binme, piknik ve kamp yapma, fotoğraf çekme, resim yapma, manzara seyretme gibi çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir (<https://duzce.ktb.gov.tr> Erişim Tarihi: 28.04.2020). Düzce ili için Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından planlanan EKOVİZYON adlı ekoturizme dayalı kalkınma stratejisi ile hem ilin doğal kaynakları ve yerel kültürü koruma altına alınacaktır hem de bölgenin kalkınması sağlanacaktır (URL-2).

Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada, Düzce Uğursuyu ve Aksu Havzaları örneğinde ekoturizme yönelik potansiyel belirleme çalışması yapılmıştır. Veri toplama, gözlem ve anket yöntemlerinin kullanıldığı çalışma sonucunda ekoturizm yapılabilecek alanda sürdürülebilirliğin sağlanması için yönetim modeli geliştirilmiştir (Gültekin, 2010). Farklı bir çalışmada Batı Akdeniz Bölgesinde Doğuda Çıralı, Batıda Dalyan sınırları içerisinde yer alan destinasyonlardaki ekoturizm, yerel ürünler ve kadınların bunlardaki rolü ele alınmıştır. Çalışmada anket ve görüşme yöntemleri kullanılırken çalışma sonucunda ekoturizm, yerel ürünler ve kadınlar arasında doğrudan ilişki olduğu sonucuna varılmıştır (Ayhan Kara, 2019).

Doğayla iç içe yaşayan yerel halk için ekonomik gelir kapısı olan ekoturizm faaliyetleri Düzce ili gibi bakir doğal güzelliklerin, ormanlık alanların, milli parkların mevcut olduğu kesimlerde gerçekleştirilmektedir. İstanbul ve Ankara gibi iki

metropol şehir arasında kalan Düzce turizm açısından avantajlı bir bölgedir. Bölge halkı özellikle yüksek kesimlerdeki doğal alanlarını değerlendirirken hem il ve ilçe halkının ekonomisi hem de ülke ekonomisi açısından bir avantaj olmaktadır. Ekoturizmin yapıldığı alanlarda köy evleri, bungalov evler, çadır kamp alanları bölgeye gelen turistler için konaklama imkânı da sağlamaktadır. Turizm faaliyetlerinin yanı sıra köy kahvaltısı, yöresel lezzetler, yöresel ürünlerin satışı da illerin tanıtımı için bir fırsat sunmaktadır.

Tarihi MÖ. 1390 yıllarına dayanan Düzce, tarih boyunca göç yollarının üzerinde yer alması, Cumhuriyet Dönemiyle birlikte de Anadolu'ya açılan bir kapı olması nedeniyle çok kültürlülüğün yaşandığı şehirlerimizden biridir. İşte tüm bu özellikleri nedeniyle Düzce'de yayla kültürünün ekoturizmin gelişimine uygundur. Yaylalarda konaklama, doğa yürüyüşleri, bisiklet gibi faaliyetlerin yanı sıra yöre halkının kültürlerini de yakından tanıma fırsatı ortaya çıkmaktadır. Yöre halkı yol kenarlarında ya da meydan ve alanlarda ayrılan kesimlerde yöresel ürünlerini satarak kendi ekonomilerine de katkı sağlamaktadırlar. Aynı zamanda köy kahvaltıları ve konaklama faaliyetleri de yöre halkı için geçim kaynağı olmaktadır.

Eko-köy Ağı (Global Eco-village Network-GEN) eko-köy kavramını: "Bir eko-köy yerel katılımcı süreçlere temellenmiş, sürdürülebilirliği sağlamak üzere sosyal, kültürel, ekonomik ve ekolojik boyutları tüm bir sistemde birleştiren, sosyal ve doğal çevreyi aktif bir şekilde yenileyen ve yeniden canlandıran bilinçli ve niyetli olarak kurulmuş geleneksel ya da kentsel bir topluluktur" şeklinde tanımlamıştır (URL-3). Bozulmamış bir doğaya sahip olan ve organik tarımın yapıldığı Düzce'nin Akçakoca ilçesindeki Dadalı köy, ekoköy örneğidir. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)'dan destek alarak Türkiye çapında model köy olmuş, ekoköy turizmüne örnektir (URL-4). İzmir'de bulunan

Nazarköy, coğrafi ve kültürel değerleri, yörede üretilen nazar boncuklarının adını taşıyan festivaller düzenlenmesi ve de ekoturizmi ile dikkat çekmektedir.

Çevreye duyarlı girişimcilik olarak tanımlanan ekogirişimcilik kavramı İngilizcede ekolojik ve girişimcilik kelimelerinin bir arada kullanımından türemiştir (Efeoğlu, 2014). Düzce ilindeki ekoturizm alanlarında kadın girişimcilerin rolü; bölgedeki kadınların ekoturizme katılma oranları belirlenerek, kadın girişimci adaylarının belki de sadece sahip oldukları tarla ya da alanları kullanarak ticari faaliyetlerini gerçekleştirmeleri açısından değerlendirilerek ortaya konulacaktır.

2020 yılında dünyayı saran Covid19 salgınıyla birlikte tatil ve dinlenme, etkinliklere katılım gibi davranışlarında da değişiklikler olmaya başladı. Salgınla birlikte özellikle kalabalık ortamlarda bulunmak istemeyen turistler için doğa yayla turizmleri daha cazip hale gelmiştir. Fiziksel mesafe kaygısıyla insan ve şehir yoğunluğundan kaçmak isteyenler için Düzce doğal güzellikleri, tabiat ve yaylaları, ekoturizmi ile gününbirlik ya da hafta sonu gezileri için ideal bir şehirdir.

Yapılan literatür taramasının bir kısmı örneklerde verilmiştir. Bu çalışmalar baz alınarak Düzce ilindeki ekoturizm alanları ve bu alanlarda faaliyet gösteren kadın girişimciler ile ilgili araştırmalar yapılacaktır. Yapılacak tez çalışması ile Düzce ilinde yaşayan kadınların ekonomiye katkılarının artırılması, kadın girişimci adaylarında farkındalık oluşturması amaçlanmaktadır.

2020 yılında dünyayı saran Covid19 salgınıyla birlikte tatil ve dinlenme, etkinliklere katılım gibi davranışlarında da değişiklikler olmaya başlamasıyla birlikte turizm girişimcilerinin de tercihi kırsal girişimcilik ya da başka bir deyişle ekoturizm girişimciliğine geçiş

şeklinde olmuştur. Salgınla birlikte özellikle kalabalık ortamlarda bulunmak istemeyen turistler için doğa yayla turizmleri daha cazip hale gelmiştir. Doğal çevre ve tarım ile bütünleşen kırsal turizm ise turistlerin ikamet ettikleri yerler dışındaki bölgelerde şehrin gürültü ve karmaşasından uzak doğayla iç içe vakit geçirmek amacıyla günü birlik ya da konaklamalı olarak gerçekleştirdiği turistik faaliyetlerdir. Kırsal turizmde turistlerin konaklama, yeme-içme ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için kırsal alanda ortaya çıkan ihtiyaçta kırsal kalkınma olarak adlandırılabilir.

Yapılan araştırmalara göre kırsal turizmin genel özellikleri şu şekildedir:

- 1 Doğal temelli olması, çevresel, sosyal ve kültürel amaçların olması,
- 2 Yöre halkının ön planda tutulması,
- 3 Yöresel özelliklerin ön planda olması,
- 4 Öncelikli olarak bölge halkının ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarlarının ön planda olması,
- 5 Doğal tahribatın önlenmesi, bütünlüğün bozulmaması,
- 6 Unutulmuş kültürel değerlerin tekrar gün yüzüne çıkarılması.

Kırsal turizmde restoran işletmesi, konaklama, ulaşımın sağlanması gibi faaliyetler de öncelikli olarak yerel girişimciler ön planda olmalıdır. Kırsal turizm odaklı kalkınma politikalarında amaç kadın-erkek gözetmeksizin tüm bireylerin ekonomik, kültürel, toplumsal ve de sosyal dönüşümlerini katılımcı bir yaklaşımla geliştirmektir (Boyacıoğlu, 2014). Özellikle ülkemizde kırsal alanlarda yaşayan kadınların konaklama, yöresel yiyeceklerin üretimi ve satışı, turistlerin bilgilendirmesi gibi faaliyetlerde erkeklere oranla daha göz önünde bulunması yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda hiçbir sosyal güvencesi olmadan, ticari faaliyeti olmadan bu işlevleri yerine getiren kadınlara ekonomik

özgürlüğünü kazandırmak girişimciliğe teşvik etmek için projeler üretilmesi gerekmektedir. Ülkemizde kadınların hem üretici hem satıcı olduğu kırsal turizm alanlarında kadınların bu etkisi ön plana çıkarılarak ekonomiye katkı sağlamaları hedeflenmelidir. Kadınların hayatları boyunca maruz kaldıkları toplumsal ve kültürel davranışlar, eğitimsiz bırakılmaları, toplumsal baskılar nedeniyle erkeklere göre daha az iş hayatı içerisinde yer almaktadırlar.

2. Materyal ve Yöntem

2.1. Materyal

İl genelindeki ekoturizm alanları ve kullanım yüzdeleri belirlenecek ve bölgedeki mevcut doğal güzelliklerin turizme kazandırılması ile bölgedeki kadınların iş hayatına katılımları da değerlendirilecektir. Düzce ilindeki ekoturizm alanlarında kadın girişimcilerin rolü; bölgedeki kadınların ekoturizme katılma oranları belirlenerek, kadın girişimci adaylarının belki de sadece sahip oldukları tarla ya da alanları kullanarak ticari faaliyetlerini gerçekleştirmeleri açısından değerlendirilerek ortaya konulacaktır.

2.2. Yöntem

Çalışma kapsamında ekoturizm faaliyetlerini gerçekleştiren girişimciler belirlenerek kendileriyle yüz yüze görüşme, röportaj yöntemleri kullanılarak veriler oluşturulacaktır.

3. Bulgular

3.1. Kadın Girişimciliği

TDK'ye göre girişimci, maddi bir kazanım sağlamak için mevcut ve potansiyel bütün riski üstlenen kişidir. Kadın girişimciyi ise adına kurduğu bir işletmede yalnız başına ya da istihdam ettirdiği kişilerle çalışan, işletmesinde üreterek / hizmet vererek bu faaliyetlerden kazanç sağlayan ve işletme adına tüm riski üstlenen kadın olarak tanımlayabiliriz (Karakaş ve Gökmen, 2016).

Birleşmiş Milletler 'in raporuna göre kadınlar dünya gelirinin %10'unu oluşturmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde yapılan araştırmalara göre kadınlar için ihtiyaç motivasyonunun fırsat motivasyonuna kıyasla etkisi daha fazladır. Yine araştırmalarda gelişmekte olan ülkelerde ekonomik faaliyetlerde bulunan kadın girişimcilerin sayısında artış olduğu görülmüştür. TÜİK'in "İstatistiklerle Kadın, 2012" raporuna göre nüfusun %49,8'ini oluşturan kadınların, iş gücüne katılım oranı %29,5'tir. Kadın nüfusun %26,3'ü istihdama katılırken kadın işsizlerin oranı ise %10,8'dir. TÜİK'in "İstatistiklerle Kadın, 2020" raporuna göre nüfusun %49,9'unu oluşturan kadın nüfusun %28,7'si istihdama katılırken kadın işsizlerin oranı ise %37,3'tür (URL-5).

Türkiye genelinde kadınların iş gücüne katılım ortalaması %11,3 iken bu oran Düzce ilinde ise bu oran %16,6'dır. Kadın erkek nüfusunun dengeli dağılım göstermesi, eğitim düzeyinin yüksek olması, Düzce'nin teşvik bölgesi olması, iş gücüne kadınların katılım oranının yüksek olmasının nedenleri arasında sayılabilir.

Çizelge 1. TEPAV 81 İlde Türkiye'nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesi (2020).

Nüfus	Nüfus	Nüfus	GSYH	Kişi Başı	Gelir
Toplam	Erkek	Kadın		GSYH	Grubu
388 bin	194 bin	194 bin	3 milyar 99 bin \$	8 bin 98 \$	Orta Yüksek

81 İlde Türkiye'nin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Karnesinde, şirketlerin imza yetkileri alanındaki araştırma sonucuna göre kadın yöneticilerin oranı Düzce'de %11,6'dır. Düzce'nin, İstanbul ve Ankara illerine yakın olması, ulaşım ağlarına yakınlığı, doğal zenginlikleri, bitki örtüsü ile ekoturizm açısından önemli yerlere sahip olması kadın istihdamının, kadın girişimcilerin artması açısından bir avantajdır.

Düzce ilinde ekoturizm alanları oldukça geniş bir yer kaplamaktadır. Bozulmamış bir doğaya sahip olan ve organik tarımın yapıldığı Düzce'nin Akçakoca ilçesindeki Dadalı köy, ekoköy örneğidir. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)'dan destek alarak Türkiye çapında model köy olmuş, ekoköy turizmüne örnektir (Şekil 1.).

Şekil 1. Dadalı Köyü Akçakoca, Düzce.

Özellikle çevre illerin gününbirlik ya da hafta sonu gezileri için tercih ettiği turizm alanları arasındadır. Şekil 2.'de görüleceği gibi Düzce Akçakoca'da yaklaşık 160 yıllık tarihi geçmişi olan cumbalı evlerin yer aldığı Tarihi Pazar'da yöre halkının el emeklerini sergilediği ve sattığı tezgahların yanı sıra geleneksel el sanatları, yöresel tatlar da bulunmaktadır. Melengüceği tatlısı, kaşık makarnası, mancarlı pide, köy ekmeği, ev makarnası ve keş gibi birçok çeşitli ve zengin yöre mutfağı ürünlerinin satışı hafta sonu tarihi pazarda yapılmaktadır.

Akçakoca Tarihi Mahalle Pazarı Derneğinin İç İşleri Bakanlığınca desteklenen projesi sonucu restore edilen tarihi mahalle pazarı, 2019 yılından beri hafta sonu ziyaretçileriyle buluşmaya devam etmektedir.

Şekil 2. Tarihi Mahalle Pazarı, Düzce.

Düzce ilinde; Akçakoca, Cumayeri, Çilimli, Gümüşova, Gölyaka, Kaynaşlı, Yiğilca ve İl Merkezi olmak üzere toplamda 330 km'lik 23 yürüyüş parkuru bulunmaktadır. Şelale, mağara ve yayla gibi farklı doğal alanların içlerinde yer alan yürüyüş parkurlarında; trekking, olta balıkçılığı, safari, çadır ve karavan kampçılığı gibi etkinliklerin yapılabildiği alanlar yer almaktadır (URL-6).

Şekil 3. Düzce yürüyüş parkurlarından örnekler. (URL-1)

Ayrıca endemik bitkilerin de yer aldığı Düzce'nin Kaynaşlı ilçesinde özellikle sonbahar aylarında toplanan Safran bitkisinin toplanması için bölgeye gününbirlik turlar düzenlenerek yerli turistlerin safran hasadı yapması sağlanabilir ve sonrasında bölgede doğa yürüyüşleriyle de desteklenebilir.

Şekil 4. Kaynaşlı Çakırsayvan Köyü.

3.2. Düzce İli Ekoturizm Alanları

Geçmiş, M.Ö. 1390-800 yılları arasında bölgede hüküm süren Hitit medeniyetine kadar uzanan ve Evliya Çelebinin Seyahatnamesinde de yer alan Düzce ilinin kökleri 15. Yüzyıla kadar dayanmaktadır. 1870 yılında ilçe olan Düzce'de Belediye 1881 yılında kurulmuş ve yöre, pek çok kavimin ve devletin istilasına maruz kalması nedeniyle Bizans, Frig, Lidya, Osmanlı, Pers, Roma ve Selçuk uygarlıklarının izlerini taşımakla birlikte Abhaz, Balkan, Çerkez, Gürcü, Karadeniz, Kırım Türkleri gibi farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir ildir.

Düzce; doğa yürüyüşleri, mağara, botanik ve akarsu turizmi, kuş gözlemciliği, dağ tırmanışı gibi birçok etkinliği içeren ekoturizm faaliyetlerinin birçoğuna ev sahipliği yapabilecek potansiyele sahip bir ilimizdir.

Eko köy Kemerkasım, Eye A Eko Turizm Çiftliği (Sessiz Bahçe), Neris Kır Bahçesi, Güzeldere Şelalesi Tabiat Parkı gibi şelale ve tabiat alanları, Zuhal'in Yeri, Dadalı Köyü, Saz Köy, Efteni Kuş gözlem evi, Melen Rafting Düzce ilinde en bilinen ekoturizm alanları arasındadır.

Eko köy Kemerkasım, Eye A Eko Turizm Çiftliği (Sessiz Bahçe), Neris Kır Bahçesi'nin yer aldığı Konuralp mahallesinin tarihi MÖ üçüncü yüzyıla Prusias ad Hypium Antik Kenti'ne kadar uzanmaktadır. Tarihi geçmişle, çeşitli Anadolu medeniyetlerine ev sahipliği yapan Konuralp bölgesindeki trekking alanları tarihi surları da içerisinde barındırmaktadır. Ev pansiyonculuğunun da yapıldığı bölgede tarihi evlerde konaklama imkânı da sunulmaktadır.

Eko köy Kemerkasım: Trekking alanları, taze sebze-meyvelerin dalından toplama imkanı sunulan, küçük göletlerden balık tutma, köy kahvaltısı, tarihi köy evlerinde konaklama gibi faaliyetlerinin de gerçekleştirildiği, aynı zamanda çadır ve karavan konaklamalarına da uygun olan Eko köy

Kemerkasım Düzce'nin merkeze bağlı Konuralp mahallesindedir.

Şekil 5a. Kemerkasım, Konuralp.

Kemerkasım 'da ekoturistler, kendi topladıkları meyve ve sebzeleri köylüler ile birlikte işleyebileceği gibi bu ürünlerden doğal ve katkısız sirke, turşu ve reçel yaparak da keyifli bir zaman geçirebilmektedirler. Ayrıca bölgede mevsimine bağlı olarak fındık bahçelerinden fındık toplayabilecekleri, el değirmeninde mısır çekimi gibi farklı aktivitelerin de yapılabildiği bir alandır.

Şekil 5b. Kemerkasım, Konuralp.

Eye A Eko Turizm Çiftliği (Sessiz Bahçe): "Konuralp Dünya Turizm Destinasyonu Oluyor" Projesi kapsamında Düzce Valiliği, Belediye Başkanlığı, İl Özel İdaresi, Turizm Müdürlüğü ve KOSGEB'in desteği ile hayata geçen Eye A Eko Turizm Çiftliği'nde konaklama ve restorasyon faaliyetleri yer almaktadır.

Şekil 6a. Eye A Eko Turizm Çiftliği, Konuralp.

Yürüyüş parkuru, yöresel yemek tadımı ve konaklama imkanı ile özellikle yaz aylarında ekoturistlerin uğrak mekanları arasında yer almaktadır.

Şekil 6b. Eye A Eko Turizm Çiftliği, Konuralp.

Neris Kır Bahçesi: Tarihi dokusu, doğası ile yöresel ev yemeklerinin ve yöresel kahvaltının yer aldığı Neris Kır Bahçesi Konuralp mahallesinde yer almaktadır.

Şekil 7. Neris Kır Bahçesi, Konuralp.

Zuhal'in Yeri: Konuralp Atlı Kemer'de yer alan işletmede yöresel köy kahvaltısı, Konuralp Bölgesinin yöresel tatları ile Kasaba Pirinci ile yapılan Yufkalı Konuralp Pilavı yerli ve yabancı turistlerin deneyimlemesi için faaliyet gösteren bir aile işletmesidir.

Şekil 8. Zuhal'in Yeri, Konuralp.

İşletme sahibi Zuhal Aksöz, Habitat Derneği'nin, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, İstanbul Teknik Üniversitesi ve Coca-Cola Türkiye ile birlikte yürüttüğü Kız Kardeşim Projesi kapsamında, Yerel Lezzet Gıda Girişimciliği Hibe Programına katılan

kadın girişimciler arasında yer almıştır. Osmanlı saray mutfaklarını lezzetlendiren Konuralp (Kasaba) Pirinci, Osmanlıdan günümüze kadar korunan ata tohumuyla coğrafi işareti alınan ürünler arasındadır.

Dadalı Köyü: Tarihi dokusu ile Akçakoca'nın en eski köylerinden biri olan Dadalı Köyü genellikle Manav Türkleri'nin yaşadığı bir köydür. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)'dan destek alarak Türkiye çapında ekoköy turizmüne model olan Dadalı Köyü'nde özellikle kadınlar ön plandadır.

Şekil 9. Dadalı Köyü, Akçakoca.

Ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan köyde, köy bahçelerinde yetişen ürünlerden yapılan birbirinden lezzetli meyve reçelleri, özellikle kızılıcıktan yapılan tarhana çorbası, kaldirek, kabçık fasulyesi, ısırgan otlu şibit ve mancarlı pide, melengüceği, kabak tatlısı, ev ekmeği gibi yöresel lezzetler ekoturistlerin ilgisini çekmektedir. Ayrıca köy halkına ait evlerde konaklama imkanının yanı sıra, traktör kullanımı, dalından sebze ve meyve toplama gibi aktivitelerde yapılabilmektedir.

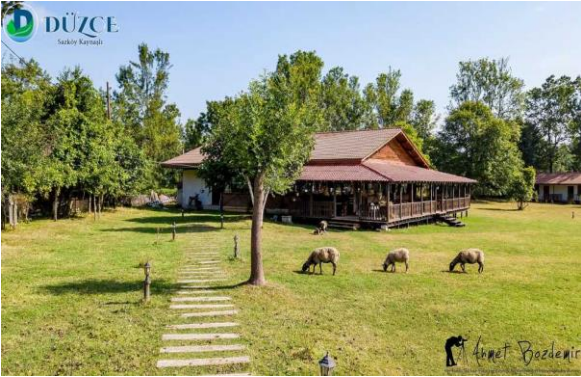
Saz Köyü: Düzce'nin Kaynaşlı ilçesinde yer alan Saz Köyü, Kafkas Göçmenlerin yaşadığı Saz Köyü, Abhaz yemeklerinin, gelenek ve göreneklerinin sergilendiği, 100 yıllık Tekir Köy Evi, geleneksel yaşam tarzı ve köy hayatı tecrübesi ile ekoturistler için birçok aktivitenin yer aldığı bir alandır.

Şekil 10a. Saz Köy, Kaynaşlı.

Köy içerisinde bulunan trekking alanları, çadır ve karavan alanları da ekoturistler için konaklamalı ya da günübirlik turizm için farklı seçenekler sunmaktadır.

Şekil 10b. Saz Köy, Kaynaşlı.

3.3. Bölgede Öne Çıkan Lezzetler

Düzce'nin ekoturizmde dikkat çeken başka bir kriter ise yöresel lezzetleri.

Tarih boyunca ve hala günümüzde de birçok medeniyete, kültüre ev sahipliği yapan Düzce'de yöresel lezzetler geniş bir yelpazeye sahiptir. "Düzce'de 72.5 millet vardır" diyen eski Düzceliler, farklı dil, din, ırk ve inanca sahip insanların bir arada yaşayarak bir insan mozaiği oluşturduğunu vurgulamışlardır. Çerkez, Abhaza, Laz, Gürcü gibi farklı kültürlerle sahip insanların yaşadığı Düzce'de Milli Mücadele öncesinde Rum ve Ermeni nüfusunda olduğu yıllar içerisinde sosyal, kültürel ve ekonomik

yapının değişime uğradığı tespit edilmiştir (Uras,2014).

2019 yılında Düzce valiliği, Düzce Belediyesi ve İl kültür ve Turizm Müdürlüğüne hazırlanan "Kültürel Çeşitliliği ile Düzce" adlı kitapta Düzce ilinde yaşayan Abhaz, Balkan, Çerkez, Gürcü, Karadeniz, Kırım Türkleri, Manav ve Roman Kültürüne ait yemeklerin yanı sıra Düzce'ye özgü yemeklerin de yer aldığı bir eserdir. Eserde Abhaz mutfağına ait 11, Balkan Türkleri mutfağına ait 9, Çerkez mutfağına ait 15, Gürcü mutfağına ait 13, Karadeniz mutfağına ait 23, Kırım Türklerine ait 5, Manav Türkleri mutfağına ait 18, Roman mutfağına ait 9 ve Düzce'nin farklı lezzetlerinden oluşan 20 yemeğin tanıtımına yer verilmiştir.

Şekil 11. Abhaz Mutfağına ait yöresel lezzetler

Geleneksel Abhaz mutfağında, mısır unu ile yapılan çeşitli yemekler sunulmaktadır. Genelde bitki ve süt ürünlerinin hakim olduğu mutfakta yemeklerde genellikle acı baharatlarla lezzetlendirilmektedir. Antik çağlardan beri hayvancılık, çiftçilik, arıcılık yapan Abhaz mutfağında balık ve mantar yiyecekleri yer almamaktadır.

Şekil 12. Balkan Mutfağına ait yöresel lezzetler

Akdeniz Mutfaklarından esinlenen Balkan Mutfağında genellikle hamur işi ve et yemekleri ön plandadır.

Şekil 13. Çerkes Mutfağına ait yöresel lezzetler

Ağırlıklı olarak et ve et yemeklerinin yer aldığı Çerkes Mutfağı'nda bir çok yemeğe bal katılmaktadır. Çerkes yemeklerinde haşlanmış, kurutulmuş, fırınlanmış et yemekleri ön plana çıkmıştır.

Şekil 14. Gürcü Mutfağına ait yöresel lezzetler

Sebze yemekleriyle ön plana çıkan mutfakta patlıcan, pırasa, lahananın yanı sıra mısır ve ceviz de sıklıkla yer almaktadır. Beyaz etin de kullanıldığı Gürcü Mutfağında tavuk ile yapılan tüm yemeklerde ceviz ya da cevizli soslar kullanılmaktadır.

Şekil 15. Karadeniz Mutfağına ait yöresel lezzetler

Bölgenin zorlu şartları ve denizel etki ile deniz ürünlerinin ön plana çıktığı Karadeniz Mutfağında tarımsal ürünlerin kullanımı da yaygındır.

Şekil 16. KırımTürkleri Mutfağına ait yöresel lezzetler

Geleneklerini günümüze kadar taşımayı başaran Kırım Türklerine ait mutfakta özellikle hamur işleri ön plandadır. Tarih boyunca tarım ve hayvancılıkla uğraştıkları için yemek kültürlerine de yaşam şekillerini yansıtmışlardır.

Batı Karadeniz'in incisi, yeşilin ve mavinin her tonunun izlendiği sessiz ve huzurlu bir ortama sahip olan Düzce, yerli ve yabancı ekoturistler için yöresel lezzetlerin zenginliği ile bir cazibe merkezi olacaktır. Tarih boyunca farklı kültürlere ev sahipliği yapan Düzce'de yaşayan milletlere ait bu yöresel lezzetleri içinde barındıran Düzce ilinde zengin yemek kültürünü tanıtmak ve şehre gelen misafirlere de sunmak amacıyla Düzce Belediyesi tarafından 17 Eylül 2021'de Düzce Belediyesi Mutfak Sanatları Merkezi (MSM) açıldı. Yemyeşil bir doğanın içerisine konumlandırılan Mutfak Sanatları Merkezi'nde Düzce'ye özgü yöresel lezzetlerin tadımının yanı sıra misafirlerin yöresel ürünleri satın alabileceği alışveriş alanı da bulunmaktadır.

3.4. Düzce'deki Faaliyetlerden Örnekler

Düzce Valiliği, Düzce Belediyesi ve Düzce Üniversitesi iş birliğiyle düzenlenen "Düzce Otları Tyche Bereket Festivali'nde Düzce'nin çeşitli bölgelerinden toplanan çeşitli otlardan yapılan birbirinden farklı yöresel lezzetler halkın beğenisine sunulmaktadır. Düzce'ye özgü ot yemekleri, farklı kültürlerle ait el sanatları, kültürel özelliklerin ön

plana çıktığı festivallerin zamanla turizm faaliyetlerinde de Düzce Otları Tyche Bereket Festivali'nin yer alması sağlanabilir. 2014 yılından beri düzenlenen festivalde otlardan yapılan yöresel ve farklı yemeklerin satışı yapılırken düzenlenen yemek yarışmasıyla da her yıl farklı bir lezzet ödüllendirilmektedir.

Şekil 17. Düzce Otları Tyche Bereket Festivali

Her yıl düzenlenen Düzce Otları Tyche Bereket Festivali'nin yanı sıra 2018 yılı itibarıyla de bölgede yetişen Balkabağından yapılan lezzetlerin sergilendiği "Düzce Kabağı Lezzet Şenliği" 2019 yılından itibaren "Düzce Kabak ve Kestane Festivali" adıyla düzenlenerek yöreye ait ürünlerin tanıtımı gerçekleştirilmektedir. Düzce Valiliği, Düzce Belediyesi, Düzce Üniversitesi ve Kent Konseyi Kadın Meclisi iş birliği düzenlenen festivallerde balkabağından yapılan yiyecekler sergileniştir. Aynı zamanda yemek yarışmasının da düzenlendiği

festivalde Düzce'nin tescil edilmiş markaları da tanıtılmıştır.

Şekil 18. Düzce Kabağı Lezzet Şenliği

4. Sonuç ve Öneriler

İstanbul ve Ankara gibi iki metropol şehre olan yakınlığı, yöresel lezzetlerinin zenginliği ve eşsiz doğasıyla ekoturizmde öne çıkabilecek avantajlara sahip olan Düzce ilinde ekoturizm faaliyetlerinin artması için projeler geliştirilmelidir.

Yöresel lezzetlerin üretimi ve satışını yapan kadınların ticari faaliyetlerini devamlı hale getirmesini sağlamak amacıyla Düzce Valiliği'nin "Güçlü Kadın, Güçlü Aile, Güçlü Düzce" vizyonu ile hayata geçirdiği Kadın Emeği Merkezi'nde kadınların eğitim ve istihdamı sağlanacaktır. Bu bağlamda kadın kooperatifleri başta olmak üzere ticaret hayatına atılacak olan kadın ve genç girişimcilere ofis imkânı, kadın çalışanların çocuklarının eğitimi için anaokulu, girişimci adaylarına yönelik eğitim ofisinin yer aldığı merkez ile Düzce Belediyesi'ne ait BELMEK kursları ve Düzce Üniversitesi'nin eğitim merkezleri bulunmaktadır.

12.11.2021 tarihinde faaliyete geçen Kadın Emeği Merkezi'nde şu an kooperatiflerin yanı sıra, dikim evi, seramik atölyesi, butik cafe, SODAM (Düzce Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı) meslek edindirme kursları yer almaktadır.

Kadın erkek nüfusunun eşit olduğu Düzce'de kurulan bu merkez ile kadınların iş hayatına daha sağlam atılmaları hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşabilmek adına Düzce Ticaret Odası'nın desteği

ile TOBB Düzce Kadın Girişimciler Kurulu tarafından Kadın Emeği Merkezi bünyesinde bir girişimcilik merkezi açılmıştır. Girişimcilik Merkezi'nde eğitimler sonucunda belirlenecek olan girişimci adaylarının ortak ofislerden ücretsiz olarak faydalanması sağlanacak aynı zamanda girişimcilerin bu süreçte ekonomik olarak da desteklenerek iş hayatına adapte olmaları sağlanacaktır.

Doğası ve bakir güzellikleriyle Düzce'nin turizminin ön plana çıkması için yapılması gerekenlerin de konu edileceği Düzce İktisat ve Kalkınma Kongresi; Düzce Belediyesi, Düzce Valiliği, Düzce Ticaret ve Sanayi Odası ve Ekonomi Gazetecileri Derneği iş birliğiyle 18-19 Aralık tarihlerinde düzenlenecektir. Düzenlenecek olan akıl yürütme toplantısı sonrasında özellikle turizm alanında 2053 vizyonuna uygun çalışmalar, projeler ortaya çıkması hedeflenmektedir.

İl genelindeki tüm bu çalışmalar ve hayata geçirilecek yeni projelerle Düzce ilinde var olan ekoturizm alanları bir örnek teşkil edecektir. Başlangıçta yeni oluşturulacak ekoturizm alanlarında yaşayan yöredeki kadınların bu alanlarda faaliyet göstermeleri için onları teşvik etmek yeterli olacaktır. Türkiye ve dünyadaki ekoturizm alanlarını incelendiğinde ekoturizm faaliyetlerinde kadınların ön planda olduğu görülmektedir.

Batı Karadeniz'de yer alan Düzce ilindeki gündün güne artan ekoturizm faaliyetlerinde kadınların rolü yadsınamaz. Yöresel lezzetlerin yapılması, sunumu, ekoturistlerle iletişimlerinde, yöresel kıyafetlerine ve kültürlerinin tanıtımı gibi tüm adımlarda ildeki çalışkan Karadeniz kadını yeni girişimci adaylarına da örnek teşkil edecektir.

Kaynaklar

- Ayhan Kara A (2019). Batı Akdeniz’de Ekoturizm, Ekoturizm Uygulamaları ve Kadının Rolü. Yüksek Lisans Tezi, , Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Boyacıoğlu E. Z (2014). Kırsal Turizmde Kadın Girişimciliği: Edirne Örneği. Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi, 4(2): 82-90.
- Efeoğlu E (2014). Çevreci Açıdan Girişim; Eko-Girişimcilik. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23(1): 103-118.
- Gültekin P (2010). Düzce Uğursuyu ve Aksu Havzaları Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Peyzaj Yönetimi. Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Düzce.
- Karakaş A, Gökmen G (2016). Turizm Sektöründe Kadın Girişimcilerin Profilinin İncelenmesi. Journal of Recreation and Tourism Research, 3 (3): 18-25.
- Meydan K (2020). Küre Dağları Milli Parkı'nın Kastamonu İl Sınırlarında Ekoturizm Potansiyelinin Ecos Yöntemi ile Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Öztürk M.D. (2016). Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi , Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Uras G (2014). Düzce’nin tarihi envanteri çıkıyor. Milliyet Gazetesi (21.11.2014).
- URL-1. <https://duzce.ktb.gov.tr> Erişim Tarihi: 28.04.2020.
- URL-2. https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/V-19_Duzce-Yesil-Ucgen.pdf Erişim Tarihi: 03.05.2020.
- URL-3. <https://ecovillage.org> Erişim Tarihi: 18.11.2020.
- URL-4. <http://www.duzce.gov.tr/kultur-ve-turizm> Erişim Tarihi: 15.12.2020.
- URL-5. <https://data.tuik.gov.tr> Erişim Tarihi: 28.06.2021.
- URL-6. <https://duzce.ktb.gov.tr> Erişim Tarihi: 07.07.2021.